

A MANERA DE TASCÓ

Remeis contra la tristesa

VICENT ALONSO

Sembla que som molts els qui, quan llegim narrativa nord-americana, no podem evitar emocions contradictòries. És agradable, sens dubte, ensopagar amb una prosa diàfana, natural, que brolla amb una fluïdesa ininterrompuda, sense que res no obstaculitzi la teua capacitat intel·lectual. Tanmateix, aquesta mateixa bonança et pesa com una llosa quan passes les pàgines i trobes motius suficients per a dirimir si el plaer de llegir amb tanta facilitat no és en detriment dels assumptes que s'hi tracten. A mi, aquesta emoció se'm desperta de manera automàtica, perquè sóc dels qui creuen que la gran prosa narrativa és la que defuig anar-se'n als extrems, és a dir, la que diu sense excessos, la que sempre prefereix suggerir amb mesura que dir amb barroquismes ostentosos. En el cas de molts narradors —nord-americans, però també dels nostres— la línia divisòria entre aquesta senzillesa i la banalitat és tan boirosa que, a vegades, et descobreixes absolutament incapaç de saber en quina de les dues bandes et trobes.

Hi ha passatges de la darrera novel·la de Paul Auster (*Un home a les fosques*, Ed. 62, 2008) que podria citar com a exemples d'aquestes emocions imprecises. No hi ha dubte que la prosa d'Auster és fluïda, sense pretensions retoricistes, però també és cert que, sovint, sembla d'una elementalitat que fa nosa. Més encara: Auster, d'aquesta aparença d'espontaneïtat, sempre n'ha fet bandera. En la nova novel·la també. Que el lector, si no, pare atenció en el feix de comentaris a propòsit d'algunes pel·lícules que apareixen en la novel·la. Katya, la néta d'August Brill, el narrador protagonista, ha descobert, de manera força enginyosa, que els objectes inanimats fan un paper gens menyspreable en pel·lícules determinades com a mitjà d'expressar les emocions humanes. A partir d'ací, Katya, a través de la veu del seu avi, fa servir des de les prestatgeries on s'acumulen els objectes empenyorats de les famílies humils de Roma (*El lladre de bicicletes*), fins als plats bruts damunt la taula amb què Renoir suggereix la soledat i el patiment d'una dona que veu que el seu estimat se'n va a la guerra (*La gran il·lusió*), o fins a l'agulla de ganxo que l'apu observa de manera que l'espectador no té cap dubte que està bojament enamorat de la dona amb qui, atzarosament, s'ha casat (*El món d'apu*). Tot sempre al servei d'una economia de mitjans que De Sica, Renoir i Ray fan servir amb mà de mestre i que ha captivat l'interés de la jove Katya: "En un pla, avi. En un pla se'ns dona la imatge de tota una societat vivint al límit del desastre".

Però la sensació de trobar-te en un territori d'una inestabilitat significativa té a veure també amb la mena d'història que August Brill, convalescent d'un accident d'au-

tomòbil, inventa per ocupar l'insomni que el persegueix. És ací on el desequilibri se'ns fa més insuportable. És tan gran la distància entre la història principal i la que s'hi entrellaça que un no pot eixir-ne incòlume. De fet, hi ha tot un món que separa la història de la relació entre l'avi i la néta, lligada sense dissonàncies, i la de l'Owen Brick, el personatge que August Brill crea, en un espai narratiu d'una imaginació potent i amb voluntat simbòlica, però sense ni un sol gram del pes emotiu de la trama principal. És cert que un pot trobar ací altres assumptes que la novel·la aborda. Però em fa la impressió que aquest eixamplament temàtic contribueix encara més a augmentar l'artifici del recurs, que no és nou en l'obra del novel·lista,



Paul Auster. / EFE

ni tan sols pel que té de barreja d'elements heretats de Borges, Kafka i Pirandello. No debades, un acaba agraït que la història subsidiària es cloga abruptament i que, retornats a la història primera, la relació August-Katya hi prenga el lloc més rellevant. Només en aquest cas, August Brill, és a dir, Auster, ha estat capaç de mostrar-nos "el nucli més intern del seu

Un acaba agraït que la història subsidiària es cloga abruptament i que retorne la primera

jo". Exactament el mateix que el vell convalescent remarca d'una altra de les pel·lícules (*Història de Tòquio*) que, com les ja esmentades o com les que vol filmar conjuntament amb la néta ("En lloc de mirar les imatges d'altres persones, per què no ens inventem les nostres?"), són per a August Brill remeis eficaços contra la tristesa. D'espargits entre les pàgines del llibre, n'hi ha un bon grapat.